

Linnut

vuosikirja 2021



Vuonna 2021 Suomesta löytyi 2 191 pikkutikkareviiriä. Määrittelemällä tulevana vuosina reviirit samalla kaavalla saadaan luotettava käsitys kannankehityksestä. A total of 2,191 Lesser Spotted Woodpecker Dryobates minor territories were observed in Finland in 2021.
PERTTI RASP

Vuoden lintu 2021: pikkutikka

Raimo Seppälä

■ Vuoden lintu -hankkeessa selvitettiin tehostetusti pikkutikan esiintymistä Suomessa. Havaintoja kertyi runsaasti, ja seurannan perusteella tämän piilottelevan lajin vanha kannanarvio oli selvästi alakanttiin. Lajin uusi kannanarvio on 3 000–7 000 paria.

Vuoden 2021 kartoituksen mukaan Suomen pikkutikkakanta on noin 3 000–7 000 paria. Tämä arvio on tehty laskemalla yhteen paikallisvastaavien omaa aluettaan koskevat arviot, jotka perustuvat todettuihin revii-reihin, retkeilyaktiivisuuteen ja lajille mahdollisen pesimäbiotoopin määrään alueella. Arvio on etenkin minimimäärän osalta huomattavasti suurempi kuin lajin aiempi kannanarvio (1 400–5 000 paria) vuodelta 2018 (Lehikoinen ym. 2019).

Pikkutikka elelee huomaamattomasti. Monissa ulkomaisissa tutkimuksissa (Smith ym. 2012) varoitellaan, että huomaamattomuuden takia kannanarviointi on niin vai-

keaa, että parhaatkin arviot ovat vain valistuneita arvauksia. Raaseporin kokemukset (ks. Willamo & Virta tässä julkaisussa) osoittavat hyvin, kuinka vaikeaa on pikkutikkojen löytäminen tavallisella retkeilyllä ilman, että hyödynnetään kevätaamujen lyhyttä rummutushetkeä. Tavallisen retkeilyn yhteydessä voi siis jopa valtaosa alueen pikkutikoista jäädä havaitsematta.

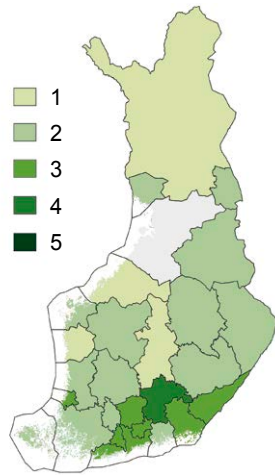
Pikkutikan piilottelevien elintapojen ja kartoitustehokkuuden vaihtelun takia sekä tässä esitetty uusi että aiempi kannanarvio (Lehikoinen ym. 2019) sisältävät merkittävää epävarmuutta, eikä niistä siksi ole syytä tehdä suoria johtopäätöksiä kannankehi-

tyksestä. Sen sijaan vuoden 2021 havainnot muodostavat pohjan, johon tulevien vuosikymmenten havaintoja voidaan verrata ja näin saada luotettava käsitys kannanmuutoksen suunnasta ja voimakkuudesta.

Etsintäaktiivisuus 2021

Paikallisvastaavia pyydettiin arvioimaan pikkutikkojen etsintäaktiivisuutta kunta-kohtaisesti. Arviot säilytetään BirdLife Suomen hallussa tulevia vertailuja varten. Paikoitellen tikkoja etsittiin hyvin aktiivisesti, mutta yleisesti etsintää voisi luonnehtia jonkin verran normaalia havainnointia laajemmaksi (kuva 1).

Tiiraan kirjattiin vuonna 2021 havaintoja pesimäaikaisista (1.3.–31.7.) pikkutikoista miltei kaksinkertainen määrä edeltävien vuosien (2007–2020) keskiarvoon verrattuna (kuva 2). Vuoden lintu -projekti kasvatti siis havaintomääriä ilahduttavan selvästi.



Kuva 1. Pikkutikkaretkeilyn tehokkuus Suomessa 2022 jäsenyhdistyksittäin. Tummempi väri tarkoittaa tehokkaampaa retkeilyä (taulukko 1).

Fig. 1. Searching effort for the Lesser Spotted Woodpecker *Dryobates minor* in Finland in 2022 per ornithological society region. Darker colour indicates more effective searching (Table 1).

Kaavamainen reviirien määrittely 2021

Vuonna 2021 löydetyt pikkutikkareviirit arvioitiin Tiiraan kirjatusta havainnoista kaavamaisella määrittelyä noudattaen. Määrittelyyn toteutettiin alueyhdistysten pikkutikkavastaavat yhteisen ohjeen mukaan sekä muutaman alueen osalta Raimo Seppälä.

Kaavamaisessa määrittelyssä reviiriksi tulkittiin kaikki havainnot (poislukien vaeluslennossa havaitut linnut) aikavälillä 1.3.–31.7. riippumatta siitä, mitä tikkayksilö teki (ruokaili, kiikitti, rummutti, varoitteli yms.). Enintään 500 metrin päässä toisistaan olevat havainnot tulkittiin samaksi reviiriksi,

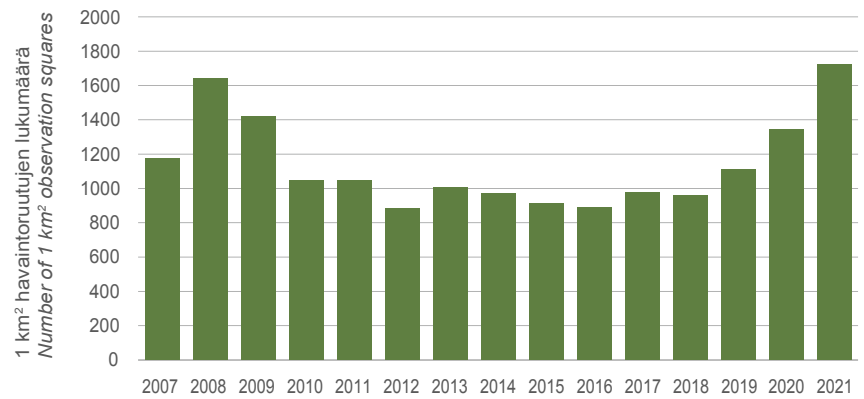
jolleivät havainnon tiedot osoittaneet muuta (esim. kolme samanaikaisesti rummuttavaa yksilöä alle 500 metrin etäisyydellä tulkittiin kahdeksi reviiriksi; myös naaraat rummuttavat). Jos siis kaksi pikkutikkaa havaittiin esimerkiksi 600 metrin etäisyydellä toisistaan, ne tulkittiin kahdeksi reviiriksi.

Taulukko 1. Yhdistyskohtaiset tiedot.

Table 1. Data for each ornithological society region.

Yhdistys Region	Todetut reviirit Determined territories	Minimi Min.	Maksimi Max.	Havaintojen kirjaaminen Coverage of observations	Retkeilytehokkuus Searching effort	Kuntia Municipalities	Vastuuhenkilö Person in charge
BirdLife Keski-Pohjanmaa ry	47	95	183	Hyvä Good	1	20	Pynssi Kai
Etelä-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys ry	50	99	150	Tyydyttävä Average	3	9	Rutila Jarkko
Etelä-Savon Lintuharrastajat Oriolus ry	68	168	410	Tyydyttävä Average	2	12	Enho Elina
Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry	351	300	500	Tyydyttävä Average	3	10	Koivula Matti
Kainuun Lintutieteellinen yhdistys ry	14	14	30	Satunnainen Occasional	2	5	Partanen Ari
Kanta-Hämeen Lintutieteellinen Yhdistys ry	63	66	104	Tyydyttävä Average	3	6	Aintila Aki
Kemi-Tornion Lintuharrastajat Xenus ry	10	10	20	Satunnainen Occasional	2	5	Salo-Oja Eero
Keski- ja Pohjois-Uudenmaan Lintuharrastajat Apus ry	37	37	80	Hyvä Good	3	6	Honkala Juha
Keski-Suomen Lintutieteellinen yhdistys ry	115	180	310	Hyvä Good	1	17	Häkkilä Matti
Kuusamon Lintukerho ry	3	3	15	Satunnainen Occasional	2	1	Myllylä Jukka
Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys ry	55	16	33	Hyvä Good	3	7	Parkko Eero
Lapin lintutieteellinen yhdistys ry	56	175	800	Satunnainen Occasional	1	16	Nevala Esko, Myllyneva Akseli
Lintuyhdistys Kuikka ry Pohjois-Savo	56	100	160	Tyydyttävä Average	2	18	Uotila Jyrki
Lohjan Lintutieteellinen Yhdistys Hakki ry	42	60	90	Kattava Comprehensive	3	2	Södersved Jan
Lounais-Hämeen Lintuharrastajat ry	22	50	95	Hyvä Good	2	7	Virkki Marko
Merenkurkun Lintutieteellinen yhdistys ry	40	80	120	Tyydyttävä Average	2	6	Seppälä Harry
Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry	183	183	485	–	2	22	Hietikko Kim
Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys ry	46	100	300	Hyvä Good	2	12	Nurmi Toni
Pohjois-Pohjanmaan Lintutieteellinen Yhdistys ry	63	170	330	–	–	20	Auvinen Ari-Pekka
Porin Lintutieteellinen yhdistys ry	103	303	540	Tyydyttävä Average	2	14	Vilen Risto
Porvoon Seudun Lintuyhdistys ry	89	150	300	Tyydyttävä Average	2	6	Lehtinen Jari
Päijät-Hämeen Lintutieteellinen Yhdistys ry	98	77	113	Hyvä Good	4	11	Jouppila Olli
Raaseporin lintuharrastaja Lullula	121	195	257	Tyydyttävä Average	Tringa	Tringa	Willamo Risto
Rauman Seudun Lintuharrastajat ry	19	25	45	–	3	3	Kivislahti Seppo
Suomenselän Lintutieteellinen yhdistys ry	62	65	121	Hyvä Good	2	23	Koskela Tapio J.
Suupohjan Lintutieteellinen Yhdistys ry	25	80	210	Satunnainen Occasional	1	8	Kentta Jussi
Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry	304	174	1014	Tyydyttävä Average	2	27	Riihiluoma Suvi
Ålands Fågelskyddsförening rf	49	49	80	Hyvä Good	2	16	Ekholm Johan
Yhteensä Total	2191	3024	6985				

Retkeilytehokkuus: 1 = Hyvin vähäistä tai olematonta, 2 = Selvästi alle puolessa potentiaalisista kohteista, 3 = Noin puolessa potentiaalisista kohteista, 4 = Selvästi yli puolessa potentiaalisista kohteista, 5 = Kaikissa tai lähes kaikissa potentiaalisista kohteista



Kuva 2. Pesimäaikaiset (huhtikuu–heinäkuu) pikkutikkahavainnot 1 km² ruuduissa Tiirasta 2007–2021. Lähde: Tiira-lintutietopalvelu, www.tiira.fi.

Fig. 2. Observations of Lesser Spotted Woodpecker *Dryobates minor* in 1 km² squares during the breeding season (April–June) in 2007–2021 from Tiira database. Source: Tiira bird observation database, www.tiira.fi.

Samoin kaksi keskenään kiistelevää yksilöä tulkittiin kahdeksi reviiriksi.

Näin määriteltynä Suomessa havaittiin vuonna 2021 yhteensä 2 191 pikkutikka-reviiriä. Havaintojen maantieteellinen jakauma (taulukko 1) vuonna 2021 noudattelee pääpiirteissään kolmannen lintuatlaksen yhteydessä saatuja tuloksia (Valkama ym. 2011). Lajin kanta on tiheimmillään Etelä-Suomessa ja länsirannikolla. Itään ja pohjoiseen siirryttäessä kanta harvenee, ja Pohjois-Karjalasta Lappiin laji on harvalukuinen.

Todellinen reviirin koko

Reviirin kaavamaiseen määrittelyyn päädyttiin, koska pikkutikkojen reviirejä on vaikea arvioida luotettavasti Tiiraan kirja-
tuista havainnoista. Lisäksi ulkomaisissa tutkimuksissa (Smith ym. 2012) on todettu lajin reviirin supistuvan kevään edetessä.

Pikkutikan *liikkumisalue* on Ruotsissa talvella halkaisijaltaan noin 3 km, alkukeväällä 2 km, loppukeväällä 1 km ja pesinnän aikana 700 m. Toisissa tutkimuksissa lukemat olivat jonkin verran pienempiä (Smith ym. 2012). Alueet, joita *puolustetaan* muita yksilöitä vastaan, ovat suppeampia kuin edellä

todetut liikkumisalueet. Tutkijoiden on luonnollisesti vaikea selvittää, kuinka suppea on puolustettava alue tarkalleen, kun taas linnun liikkumisalue näkyy lähinseurannalla helpommin.

Metsän laatu vaikuttaa reviirin kokoon. Hyvin paljon pötkelöitä sisältävissä metsissä pareja oli ulkomailla vain noin 200 metrin välein (Smith ym. 2012), ja myös Suomessa, Helsingin Vanhankaupunginlahden Pornaistenniemellä on välillä löydetty pesiä 200–300 metrin etäisyydellä toisistaan (Sarvanne H., kirj. ilm.).

Pesiminen kolmen yksilön ryhmissä

Lisämausteensa reviirin määrittelyyn tuose, että kohtalainen osa pikkutikoista pesii kolmen yksilön ryhmissä (Smith ym. 2012). Joko sama naaras pesii kahden koiraan kanssa, jolloin naaras munii kaksi pesyettä, tai sama koiras pesii kahden naaraan kanssa, jolloin koiras siittää kaksi pesyettä. On selvästi tavallisempaa, että kahden puolison kanssa pesii naaras (Charman ym. 2012, Smith ym. 2012). Tästä on välillisiä havaintoja myös Suomesta. Lintututkija Alpi Pynnönen, joka tutki erityisesti

pikkutikkaa lähes sata vuotta sitten, kiinnitti huomiota siihen, että poikasia ruokki usein vain koiras (hän kiinnitti samaan asiaan huomiota myös käpytikan kohdalla, samoin biologi Ilkka Koivisto; Pynnönen 1947, Koivisto 2010). Lisäksi valkoselkätikkatyöryhmä osoitti värirenkailla vuonna 1993, että sama naaras pesi kahden koiraan kanssa. Valkoselkätikkatyöryhmä on muutenkin todennut, että kohtalaisen usein pesällä käy vain koiras (Laine T., kirj. ilm.).

Harvinaistuu, runsastuu vai pysyy ennallaan?

Tässä osiossa tarkastellaan pikkutikan kannankehitystä Suomessa eri lähteiden perusteella. Kaikki saatavissa olevat pitkäaikaiset seurantatiedot pyritään esittelemään lyhyesti. Aiempien vuosikymmenten havaintomääriä ei voi suoraan verrata Tiira-aikakauden havaintomääriin, koska tuolloin harrastajat ilmoittivat havaintonsa paperilla paikallisyhdistyksille vaihtelevalla aktiivisuudella.

Talvilintulaskennat

Luonnontieteellisen keskusmuseon talvilintulaskentoja on 1960-luvulta saakka.

Pikkutikkareviirien löytäminen on vaikeaa lajin piilottelevien elintapojen vuoksi. Siksi lajin kannanarvioihin liittyy epävarmuutta. Territories of Lesser Spotted Woodpeckers Dryobates minor remain easily undetected.
PERTTI RASP



Luomuksen laskema kannankehitysindeksi perustuu talvilintulaskennan joulu–tammi-kuussa tehdyn kierroksen havaintoihin. Yksilömäärät ovat pienehköjä ja vuosien välinen vaihtelu on suurta, mutta kokonaisuutena määrä on pienentynyt (kuva 3).

BirdLifen harvinaisuusseuranta

BirdLife Suomi on kerännyt vuosittain jäsenyhdistyksiltä reviirimäärät monista harvalukuisista lintulajeista, muun muassa pikkutikasta vuoteen 2016 saakka. Lukuihin sisältyy erilaisia epätarkkuuksia (esim. kaikilta alueilta ei ole saatu tietoja vuosittain), mutta koko maan reviirimäärän muutokset viittaavat siihen, että myös aikaisempina vuosikymmeninä on ollut jonkinlaista aaltoliikettä ilman selvää suuntaa (kuva 4).

Kanta näyttäisi vahvistuneen 2000-luvulla niin, että huippuvuodet olivat 2007–2009, minkä jälkeen kanta olisi palautunut lähelle huippuvuosia edeltänyttä tasoa ja kääntynyt sitten laskuun.

Vakiolinjalaskennat

Luonnontieteellisen keskusmuseon vakio-*linjalaskennoilla* selvitetään vuosittain pesimälinnustoa parhaaseen lauluaikaan (toukokuun loppu–heinäkuun alku). Ajan kohta on hankala pikkutikan löytämisen kannalta, ja havaitut yksilömäärät ovat pieniä, joten aineisto soveltuu huonosti pikkutikkakan-*nan tarkasteluun*. Tulokset osoittavat kuitenkin lievää vahvistuvaa suuntausta.

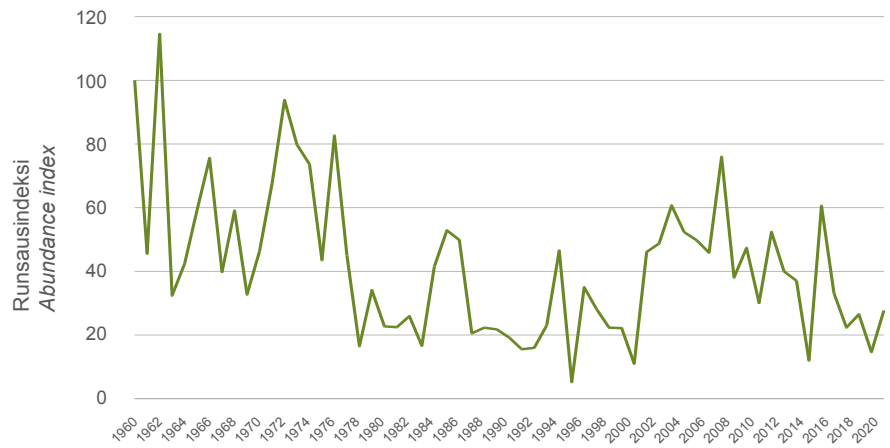
Tiiran havainnot

Tiira-lintutietopalvelu otettiin käyttöön keväällä 2006. Pesimäaikana (1.3.–31.7.) koko maassa havaittujen pikkutikkokojen määrät vuosilta 2007–2021 (kuva 2) olivat Tiirankin havaintojen pohjalta vuosina 2007–2009 vahvoja, mutta sen jälkeen pienivät tuntuvasti.

Pikkutikkamäärät pysyivät pieninä lähes vuosikymmenen, kunnes ne taas alkoivat nousta vuodesta 2017 lukien päättyen vuonna 2020 samalle hyvälle tasolle, josta lähdettiin. Vuoden 2021 korkeassa lukemassa näkyy selvästi pikkutikkokojen tavalista aktiivisempi etsintä Vuoden laji -hankkeen myötä.

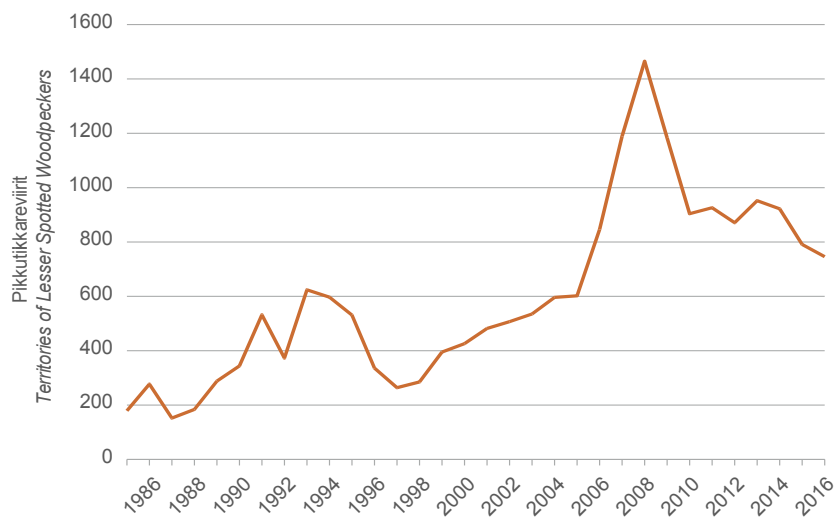
Hangon lintuaseman vaellustiedot

Hangon lintuasemalla on seurattu vaeltavien pikkutikkokojen määriä 1970-luvun lopulta asti. Lintuja nähdään käytännössä vain loka–marraskuussa, ja niiden määrät ovat kasvaneet 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä ja lisää toisella vuosikymmenellä (kuva 5). Vaeltavien yksilöiden alkuperämaata ei luonnollisestikaan voida tietää.



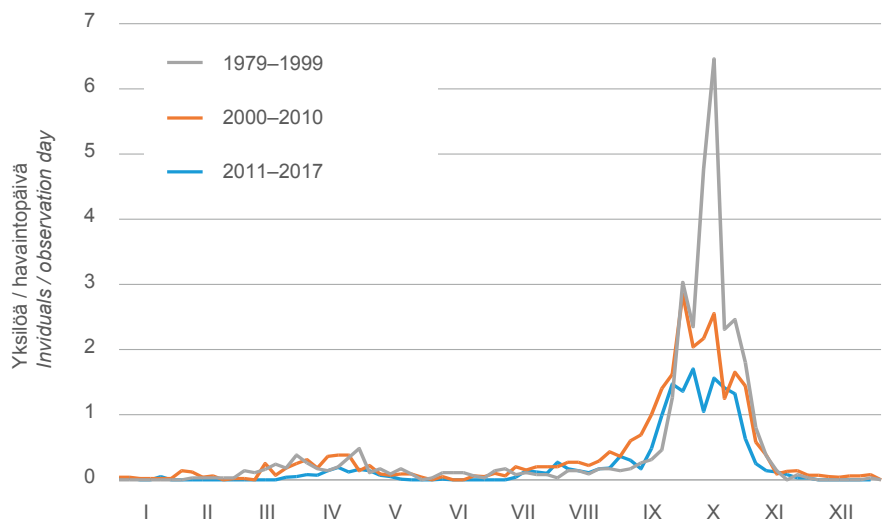
Kuva 3. Pikkutikan runsausindeksi 1960–2021 talvilintulaskentojen (jouluku–tammikuu) perusteella. Lähde: Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus.

Fig. 3. Abundance index of Lesser Spotted Woodpecker *Dryobates minor* 1960–2021 based on winter bird census (December–January). Source: Finnish Museum of Natural History.



Kuva 4. Pikkutikkareviirit Suomessa 1985–2016. Lähde: BirdLife Suomi.

Fig. 4. Territories of Lesser Spotted Woodpecker *Dryobates minor* in Finland 1985–2016. Source: BirdLife Finland.



Kuva 5. Vaeltavat pikkutikat Hangon lintuasemalla. Lähde: Tirri 2019.

Fig. 5. Observations of wandering Lesser Spotted Woodpecker *Dryobates minor* at Hanko bird observatory. Source: Tirri 2019.

Jurmon lintuaseman vaellustiedot

Jurmon lintuasemalla nahdaan vaeltavia pikkutikkoja satunnaisesti. Seurantatietoja on 1970-luvun alusta saakka, ja viime vuosikymmenten suuntaus on nouseva (kuva 6).

Asikkalan Pulkkilanharjun vaellustiedot

Pulkkilanharjulla on seurattu vaeltavien pikkutikkojen määriä 1970-luvulta alkaen (kuva 7). Vuosivaihtelu on voimakasta, mutta määrät ovat lievästi nousseet 2000-luvulla, tosin viime vuosina pienentyneet.

Pirkanmaan kesakatsaukset

Pirkanmaalla, joka on yksi pikkutikan vahvoja esiintymisalueita Suomessa, on seurattu pikkutikkareviirien maaraa kesakatsauksissa lähes 40 vuotta. Kesakatsaukset perustuvat jäsenistön ilmoittamiin havaintoihin. Lukemiin sisältyy monia epätarkkuuksia, mutta kun havainnoitsijoita on satoja, epätarkkuuksien merkitys näyttää laimenevan eikä lukemissa ole vuosittaista heiluntaa, vaan ne etenevät tasaisesti pitkaikaistrendin mukaan (kuva 8).

Pitkaikaistrendina näyttää olevan aaltoliike ilman selkeää suuntaa. Myös Pirkanmaalla huippuvuodet olivat 2007–2009. Viime vuosina suunta on ollut lievästi nouseva.

Yhteenveto seurantatiedoista

Eri lähteet osoittavat jossain maarin erilaisia kehityskulkuja. Suuriin havaintomääriin perustuvat pesimaikaiset seurannat kuitenkin viittaavat aaltomaiseen kannankehitykseen.

Huomattava vuosivaihtelu

Suomalaisen kirjallisuuden mukaan pikkutikan runsaus vaihtelee huomattavasti vuodesta toiseen (Hyytiä ym. 1983, Väisänen ym. 1998, Valkama ym. 2011), ja sama on todettu ulkomaisissa tutkimuksissa (Smith ym. 2012). Ruotsalaisella tutkimusalueella vuosien välinen vaihtelu oli yli kolminkertaista (Wiktander ym. 2001).

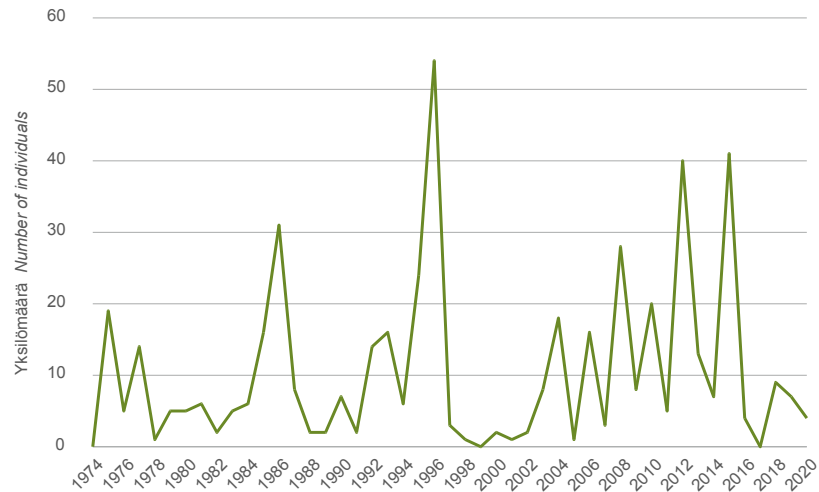
Helsingin Vanhankaupunginlahden suojellut lehtimetsät ovat hienoa elinympäristöä pikkutikalle. Alueen reviirit on selvitetty jo pitkään vuosittain tarkasti, usein pesaloydoin. Vuosina 1993–2021 reviirien määrä on vaihdellut välillä 5–12 (Mikkola-Roos ym. 2000, Mikkola-Roos ym. 2012, Sarvanne ym. 2019, Sarvanne H. kirj. ilm.).

Luodon ja Pietarsaaren pikkutikkareviirit on selvitetty vuonna 1992 (Wistbacka



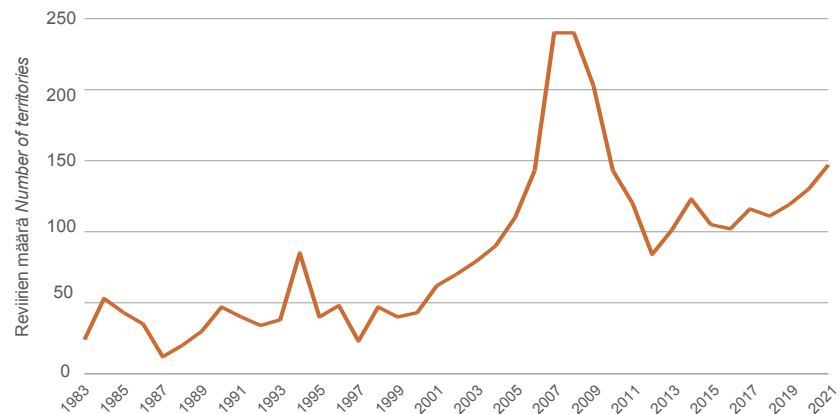
Kuva 6. Pikkutikan keskimaarainen runsaus Jurmon lintuasemalla 1970–2020.

Fig. 6. Average abundance of Lesser Spotted Woodpeckers *Dryobates minor* at Jurmo bird observatory in 1970–2020.



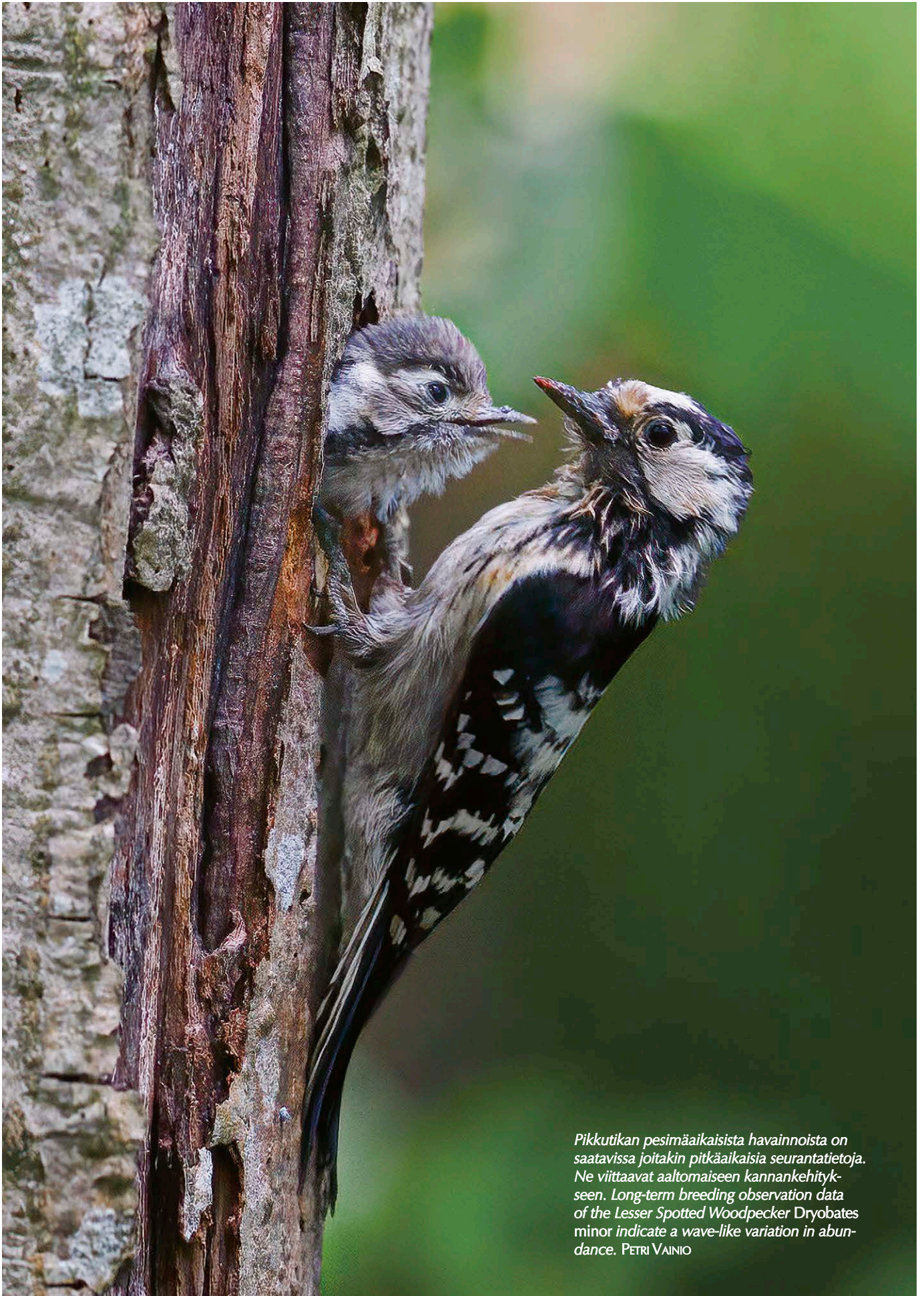
Kuva 7. Vaeltavat pikkutikat Asikkalan Pulkkilanharjulla 1974–2020.

Fig. 7. Wandering Lesser Spotted Woodpeckers *Dryobates minor* on Pulkkilanharju ridge, Asikkala municipality in 1974–2020.



Kuva 8. Pikkutikkareviirit Pirkanmaalla 1983–2021. Pikkutikka oli edellisen kerran vuoden lintuna vuonna 1994.

Fig. 8. Lesser Spotted Woodpecker *Dryobates minor* territories in Pirkanmaa region 1983–2021. The species was the Bird of the Year also in 1994.



Pikkutikan pesimäaikaisista havainnoista on saatavissa joitakin pitkäaikaisia seurantatietoja. Ne viittaavat aaltomaiseen kannankehitykseen. Long-term breeding observation data of the Lesser Spotted Woodpecker Dryobates minor indicate a wave-like variation in abundance. PETRI VAINIO

1992). Vuonna 2021 kartoitus toistettiin, ja pikkutikkareviirit olivat vähentyneet noin 60 % (Liljekvist ym. 2022).

Tiira-kauden aikana neljän pirkanmaalaisen hyvin retkeilyn kunnan osalta reviirimäärät vaihtelevat toisinaan voimakkaasti, mutta eri kunnissa paljolti eri vuosina (kuva 9). Siten muutokset tasoittavat toisiinsa.

Koko maata koskevat, suuriin havaintomääriin perustuvat pitkäaikaiset kehityskäyrät etenevät tasaisesti pitkäaikaistrendin mukaisesti, eikä niissä näy vuosittaista heilahtelua (kuvat 2 ja 4). Siten vuosivaihtelut ovat tasoittuneet, kun tarkastellaan koko maata.

Myös Pirkanmaan tiedot perustuvat melko suuriin havaintomääriin. Pirkanmaan vuosittaiset reviirimäärät eivät vaihtelee ylös-alas, vaan etenevät melko tasaisesti aaltoliikkeenä (kuva 8). Vuosittaiset runsausvaihtelut näyttävät siis tasoittuvan jo Pirkanmaan kokoisen alueen sisällä.

Syyt vuosivaihteluun

Kirjallisuudessa on arveltu vuosivaihtelun merkittäväksi tekijäksi talvien kylmyyttä (Väisänen ym. 1998, Valkama ym. 2011). Joissakin tutkimuksissa tälle on löytynyt tukea, toisissa ei (Smith ym. 2012). Edeltävän kesäkuun lämpötila on joissakin tutkimuksissa osoittautunut merkitykselliseksi (Smith ym. 2012).

Edellä mainitut neljä pirkanmaalaista kuntaa sijaitsevat lähellä toisiaan, joten niiden sääolot ovat samantapaiset. Kun niiden reviirimäärät kuitenkin vaihtelevat paljolti eri tahtiin, näyttäisi siltä, että sääolosuhteet eivät ole ratkaiseva tekijä vuosivaihtelussa.

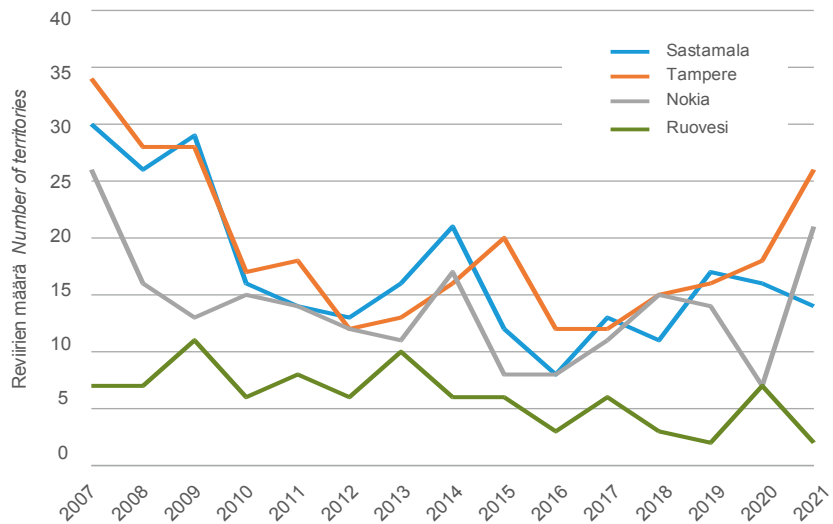
Myöskään edellä todetuissa valtakunnallisissa seurantatiedoissa (kuvat 2 ja 4) ei näy heilahtelua talvien kylmyyden mukaan, vaan käyrät etenevät omaan tahtiinsa, vaikka talvien kylmyydessä on melko paljon heiluntaa (kuva 10).

Syitä vuosivaihteluun ei siis täysin tunneta. Vuosivaihtelu ei kuitenkaan näyttäisi vaikuttavan koko maan pikkutikkakannan arviointiin, koska vaihtelut tuntuvat tasoittuvan jo maakunnankin kokoisen alueen sisällä.

Tulevat vuodet

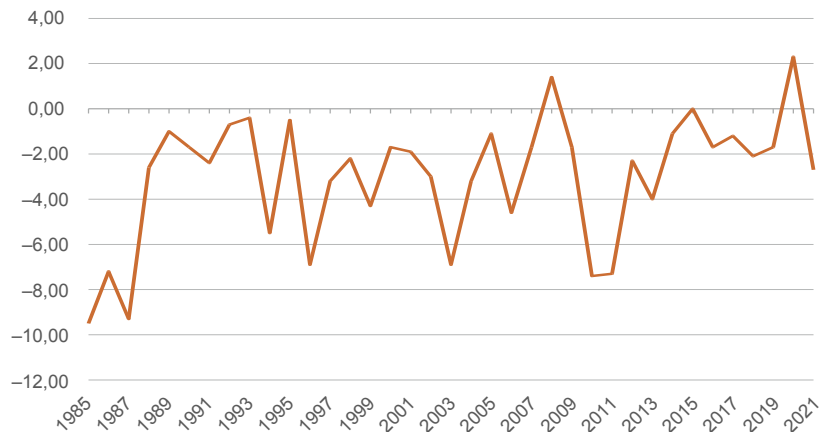
Vuoden 2021 havainnoista saatiin hyvä pohja, joihin tulevien vuosien pikkutikkahavainnoja voidaan verrata noudattamalla samaa kaavamaista reviiritulkintaa, ja nähdä luotettavasti kannankehityksen suunta.

Odotan tulevia selvityksiä suurella mielenkiinnolla.



Kuva 9. Pikkutikkareviirit 1983–2021 neljässä kattavasti retkeilyssä Etelä-Suomen kunnassa.

Fig. 9. Lesser Spotted Woodpecker *Dryobates minor* territories in four well observed municipalities in southern Finland in 1983–2021.



Kuva 10. Talvien keskilämpötilat Helsingissä 1985–2021. Lähde: Ilmatieteen laitos.

Fig. 10. Average winter temperatures in Helsinki 1985–2021. Source: Finnish Meteorological Institute.



Vaeltavia pikkutikkoja tavataan syksyin syys-lokakuussa yllättävissä paikoissa ulkosaaristoa myöten. Vaeltavien lintujen määrät vaihtelevat vuosittain. The number of wandering Lesser Spotted Woodpeckers *Dryobates minor* varies annually. MICHA FAGER

Kiitokset

Suurin kiitos kuuluu kaikille havainnoitsijoille, jotka etsivät pikkutikkoja eri puolilla maata ja kirjasivat havaintonsa Tiiraan.

Lisäksi useat henkilöt ovat auttaneet pikkutikkatietojen kokoamisessa. Kiitän lämpimästi alueellisia vastuuhenkilöitä heidän panoksestaan (taulukko 1), Hannu Sarvannetta ja Markku Mikkola-Roosia Vanhankaupunginlahden tiedoista, Kim Kuntzea Jurmon tiedoista, Aleksi Lehikoista Haliaksen ja vakiolinjalaskentojen tiedoista, Timo Hämäläistä Pulkkilanharjun tiedoista, Birdlifen Aapo Salmelaa monesta avusta sekä häntä, Teemu Lehtiniemeä, Hannu Sarvannetta ja Timo Lainetta kirjoituksen kommentoinnista.

Kirjallisuus

- Charman, E. C., Smith, K. W., Dillon, I. A., Dodd, S., Gruar, D. J., Cristinacce, A. & Gregory, R. D. 2012: Drivers of low breeding success in the Lesser Spotted Woodpecker *Dendrocopos minor* in England: testing hypotheses for the decline. – *Bird study* 59(3): 255–265.
- Hyytiä, K., Kellomäki, E. & Koistinen, J. (toim.) 1983: Suomen lintuatlas. – SLY:n Lintutieto Oy, Helsinki.
- Koivisto, I. 2010: Elämänmittainen luontoretki. – Minerva Kustannus Oy, Helsinki.
- Lehikoinen, A., Below, A., Jukarainen, A., Laaksonen, T., Lehtiniemi, T., Mikkola-Roos, M., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rusanen, P., Sirkiä, P., Tiainen, J. & Valkama, J. 2019: Suomen lintujen pesimäkantojen koot. – *Linnut-vuosikirja* 2018: 38–45.
- Liljekvist, F., Sundelin, A., Svenlin, A., Mård, A., Vikström, G., Wistbacka, R., Koivuniemi, J. & Isomaa, B. 2022: Inventering av mindre hackspett i Larsmo och Jakobstad 2021. – *Jakobstadsnejdens natur r.f. & Ostrobothnia Australis r.f.*
- Mikkola-Roos, M. & Yrjölä, R. (toim.) 2000: Viikki, Helsingin Vanhankaupunginlahden historiaa ja luontoa. – Tammi, Helsinki.
- Mikkola-Roos, M., Rusanen, P., Haapanen, E., Lehikoinen, A., Pynnönen, P. & Sarvanne, H. 2013: Helsingin Vanhankaupunginlahden linnustonseuranta 2012. Vuosien 2000–2012 yhteenveto. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 20/2013.
- Pynnönen, A. 1947: Vietit ja vaistot lintumaailmassa. – WSOY, Porvoo.
- Sarvanne, H., Mikkola-Roos, M., Rusanen, P. & Meller, K. 2019: Helsingin Vanhankaupunginlahden linnustonseuranta – Vuosien 2013–2019 yhteenveto. – *Kaupunkiympäristön julkaisuja* 2019:29.
- Smith, K. & Charman, E. 2012: The ecology and conservation of the Lesser Spotted Woodpecker. – *British Birds* 6/2012.
- Tirri, I. 2019: Pikkutikka. Teoksessa: Hangon lintu-asema: Asemalla havaittujen lintulajien esiintyminen. Versio 1.1. <https://www.halias.fi/pitkaaikaisaineisto/> [viitattu 14.4.2022].
- Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehikoinen, A. 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <http://atlas3.lintuatlas.fi> [viitattu 14.4.2022] ISBN 978-952-10-6918-5.
- Väisänen, R. A., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otava, Helsinki.
- Wiktander, U., Olsson, O. & Nilsson, S. G. 2001: Annual and seasonal reproductive trends in the Lesser Spotted Woodpecker *Dendrocopos minor*. – *Ibis* 143(1): 72–82.
- Wistbacka, R. 1992: Kartering av den mindre hackspetten i Larsmo och Jakobstad år 1992. Arbetsrapport. – Miljöförvaltningsbyråerna i Larsmo och Jakobstad.



*Eurooppalaisten tutkimusten mukaan kohtalainen osa pikkutikoista pesii kolmen yksilön ryhmissä. Suomalaiset havainnot viittaavat samaan. Based on European studies, a moderate amount of the Lesser Spotted Woodpeckers *Dryobates minor* breed in groups of three adults.*

MICHA FAGER

Summary: Bird of the Year 2021: the Lesser Spotted Woodpecker *Dryobates minor*

Birdlife Finland had chosen the Lesser Spotted Woodpecker *Dryobates minor* (LSW) to be the bird of the year 2021, and birdwatchers were encouraged to look for LSWs. The searching activity was estimated by local experts (Fig. 1). In general, the searching activity was better than during previous years.

Each local expert was asked to estimate the minimum and maximum numbers of LSW territories on the area of their birding society. These estimates put together shows that the minimum number of territories in Finland is 3,000 and maximum 7,000, while the previous estimate made by national experts in 2018 was 1,400–5,000. However, all these estimates include significant uncertainty as pointed out in numerous European studies because LSWs remain easily undetected.

All LSW observations made between March 1 and July 31 were interpreted according to a formula whereby birds found within a 500 meter diameter were considered to belong to the same territory, while a bird outside this range was considered to belong to another territory unless the details of the observation showed otherwise (e.g. two fighting birds were interpreted as two territories). The number of such territories found in Finland in 2021 was 2,191 and their distribution is shown in Table 1.

The article also discusses various other sources of information showing the development of LSW numbers in recent decades. Figs.

2–8 show the development of LSW numbers in nationwide statistics, in the data of bird observatories and in some local surveys. There is variation in the development patterns but the overall picture can be considered to be cautiously positive.

Remarkable annual variation in LSW numbers is also discussed. In southern Finland, the changes in territory numbers in four neighbouring municipalities (Fig. 9), which are being actively monitored by birdwatchers, show that changes take place in neighbouring municipalities largely in different years. This implies that weather conditions are not a decisive factor in annual variation. The same is concluded from the harshness of winters (Fig. 10) which varies at a pace different from many of the LSW long-term development patterns (Figs. 2, 4, 8). Moreover, the different annual changes in territory numbers in different areas seem to set off each other.

The article finds the 500 meter formula to be a suitable base for future comparisons. If future territories are determined according to the same formula, and potential changes in search activity are taken into account, the direction and intensity of change can be estimated in a reliable manner.

Viittaamisohje To be cited

Seppälä, R. 2022: Vuoden lintu 2021: pikkutikka. – *Linnut-vuosikirja* 2021: 6–13.

Seppälä, R. 2022: *Bird of the Year 2021: the Lesser Spotted Woodpecker *Dryobates minor**. – *Linnut-vuosikirja* 2021: 6–13 (in Finnish with English summary).